

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske

Investeringsbank — En ren planet for alle — En europæisk strategisk og langsigtet vision for en fremgangsrig, moderne, konkurrencedygtig og klimaneutral økonomi

(COM(2018) 773 final)

(2019/C 282/09)

Ordfører: **Pierre Jean COULON (FR-II)**

Medordfører: **Stefan BACK (SE-I)**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 17.6.2019
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.6.2019
Plenarforsamling nr.	544
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	152/1/1

1. **Konklusioner og anbefalinger**

1.1. EØSU er enig i, at risikoen for en global opvarmning på mere end 2° C umiddelbart efter 2060 — over det maksimale niveau fastlagt i Parisaftalen — vil få alvorlige negative konsekvenser for leveforholdene og økonomien i Europa. EØSU bakker derfor kraftigt op om målet om at gøre EU til en klimaneutral økonomi inden 2050 på socialt retfærdig og effektiv vis. En sådan omstilling er mulig og vil gavne Europa.

1.2. Det haster derfor med en øjeblikkelig klimaindsats, og EØSU støtter de overordnede prioriteter i Kommissionens meddelelse. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at arbejde for målet om, at Den Europæiske Union skal være et klimaneutralt samfund og en klimaneutral økonomi senest i 2050. EØSU opfordrer også de europæiske virksomheder, fagforeninger, NGO'er og de nationale økonomiske og sociale råd til at bakke op om dette mål.

1.3. EØSU glæder sig over de forventede positive virkninger af gennemførelsen af forskellige foranstaltninger, som der allerede er truffet beslutning om, og som anslået vil nedbringe drivhusgasemissionerne med 45 % inden 2030 — hvilket er mere end de 40 %, som EU har forpligtet sig til i henhold til Parisaftalen — og med 60 % inden 2050.

1.4. Selv om det ikke rækker til at nå målet om et klimaneutralt samfund inden 2050, mener EØSU, at de resultater, der anslås at kunne nås inden 2030 med de foranstaltninger, som der allerede er truffet beslutning om, indikerer, at der i forbindelse med nye foranstaltninger skal tages højde for behovet for forudsigelighed for at åbne mulighed for god planlægning og forhindre, at investeringer går tabt. EØSU gør derfor opmærksom på vigtigheden af at sende klare og rettidige signaler til virksomhederne, især til SMV'erne.

1.5. Af samme grund mener EØSU, at det er yderst vigtig hurtigt at fastlægge en strategi for perioden efter 2030, hvis omstillingen til et klimaneutralt samfund skal realiseres inden 2050.

1.6. EØSU understreger, at der skal anlægges en konkurrencedygtig, socialt retfærdig og multilateral tilgang til omstillingen til et klimaneutralt samfund, og at der skal være de rette redskaber til at sikre fuld inddragelse af og accept i civilsamfundet, herunder alle borgere, virksomheder og organisationer. Dette omfatter udformning og gennemførelse af en CO₂-prissætning under hensyntagen til virkningerne på virksomheder og borgere.

1.7. EØSU understreger betydningen af den lokale og regionale indsats og vigtigheden af at inddrage de lokale og regionale myndigheder fuldt ud.

1.8. EØSU understreger vigtigheden af den cirkulære økonomi, bioøkonomien, digitaliseringen og deleøkonomien som væsentlige bidragsydere, når det gælder om at forbedre ressourceeffektiviteten og reducere emissionerne.

1.9. EØSU minder om den afgørende betydning af mobilitet for EU's indre markeds funktion, hvilket anerkendes i meddelelsen, og udvalget understreger, at det er vigtigt at finde løsninger, der reducerer CO₂-fodaftrykket fra mobilitet, herunder luftfart, uden at det berører mobilitetens afgørende betydning for økonomien og samfundet, enkeltpersoner og virksomheder i hele EU.

1.10. EØSU er enig i vigtigheden af, at alle tilgængelige og nye emissionsfri kilder anvendes til produktionen af elektricitet. Sammenkoblede net, energilagring og efterspørgselsreaktioner er afgørende for at sikre elforsyningen, der i stigende grad kommer fra vedvarende energikilder.

1.11. Tidlig planlægning og tidlig fastlæggelse af mål er vigtigt for virksomhedernes planlægningssikkerhed, ligesom forskning og udvikling bør tilskyndes, og der bør skabes gunstige vilkår for, at Europa, herunder den europæiske industri og europæiske virksomheder generelt, kan udnytte fordelene ved at være firstmover og forblive konkurrencedygtig. I den sammenhæng understreger EØSU vigtigheden af forbindelserne til tredjelande som en vej til at få flere lande til at vedtage en proaktiv klimastrategi og for at sikre lige konkurrencevilkår for den europæiske industri og påvirke fastlæggelsen af standarder.

1.12. Finansiering er nøglen til gennemførelsen af den planlagte strategi. EØSU gentager sine anbefalinger om, at der skal afsættes tilstrækkelige budgetmidler til forskning, udvikling og industriel anvendelse.

1.13. EØSU påpeger, at finansiering er et vigtigt spørgsmål. Finansiering er ikke kun et spørgsmål om offentlige midler, og det derfor er vigtigt at fremme mekanismer, hvis sigte er at tilskynde grønne investeringer.

1.14. EØSU påpeger, at omstillingen til en klimaneutral økonomi ikke kan finde sted uden omfattende forskning og innovation. Den kræver nytænkning inden for en lang række områder, herunder nye adfærdsmønstre, forretningsmodeller, sociale normer, processer, teknikker, markedsføring og teknologier.

1.15. EØSU gør opmærksom på bioenergiens vigtige rolle med CO₂-opsamling og -lagring og naturlige kulstofdræn såsom skove og på de mange landbrugsmetoder, der binder kulstof, f.eks. græsmarker, græsningsarealer, tørvemoser osv. Bæredygtig skovforvaltning og udnyttelse af mulighederne for kulstofbinding i landbrugsjord er en del af løsningen.

1.16. EØSU bemærker, at EU tegner sig for omkring 7 % af verdens befolkning, 20 % af det globale BNP og står for 30 % af de videnskabelige publikationer af høj kvalitet på verdensplan. Da omstillingen til en klimaneutral økonomi nødvendigvis må være en global indsats for at bekæmpe klimaændringerne, mener EØSU, at EU vil kunne opnå størst virkning ved at vise resten af verden, at omstillingen er mulig og gavnlig for samfundet. Hvis 100 europæiske byer er klimaneutral i 2030, vil det således vise, at omstillingen til en klimaneutral økonomi kan blive realitet og forbedre livskvaliteten.

1.17. EØSU mener, at Europa har behov for en socialpakt for omstillingen til en klimaneutral økonomi, som skal indgås mellem EU, medlemsstaterne, regioner, byer, arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund med henblik på at sikre, at ingen lades i stikken i forbindelse med omstillingen. Med henblik herpå bør Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Globaliseringsfond indrettes med omhu og tilføres de rette midler. Omstillingen til en klimaneutral økonomi er desuden en mulighed for at udrydde energifattigdom i Europa og forbedre livskvaliteten, jobskabelsen og den sociale inklusion og sikre alle europæere lige adgang til grundlæggende energitjenester.

1.18. EØSU opfordrer Europa-Parlamentet til at oprette et uafhængigt klimaudvalg på EU-niveau, der skal have til opgave at foretage videnskabeligt baserede vurderinger og formulere politiske anbefalinger. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at oprette lignende udvalg på nationalt niveau, hvis sådanne ikke allerede findes, og sørge for, at de rapporterer til de nationale parlamenter og nationale økonomiske og sociale udvalg på grundlag af de særlige nationale omstændigheder.

1.19. Endelig understreger EØSU igen den hastende karakter af at få etableret en effektiv dialogproces, som kan levere nyttigt input til og i sidste ende sikre fuld accept af og støtte til den strategi, der skal udarbejdes og fremlægges i 2020. EØSU foreslår derfor, at en permanent borgerdialog gøres til en obligatorisk forberedende etape i forbindelse med alle store politiske beslutninger og alle relevante lovgivningsinitiativer på EU-plan og på nationalt og subnationalt plan. Bidrag til dialogen, og hvordan disse indgår i beslutningstagningen, bør være synlige for borgerne. Synligheden af dialogen bør sikres ved, at en kommissær får ansvaret for den.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU opfatter klimaændringerne som en alvorlig samfundsmæssig trussel. De globale gennemsnitstemperaturer kan stige med 2° C umiddelbart efter 2060, hvilket er et godt stykke over det maksimum, der er fastsat i Parisaftalen, og det vil få alvorlige negative konsekvenser for den globale økonomi og leveforholdene overalt i verden. Som understreget i IPPC-rapporten fra 2018 ⁽¹⁾ og Kommissionens meddelelse om En ren planet for alle (COM(2018) 773) (meddelelsen) er det nødvendigt at betragte beskyttelse af planeten og beskyttelse af europæerne mod klimaændringerne som en hastesag.

2.2. EØSU påpeger, at der rigtig nok er omkostninger ved omstillingen til en klimaneutral økonomi, men der er også omkostninger ved ikke at handle. Ifølge meddelelsen kostede vejrrelaterede katastrofer i 2017 et rekordstort beløb på 283 mia. EUR i økonomiske skader, og oversvømmelser fra floder i Europa vil kunne forårsage skader for op til 112 mia. EUR om året.

2.3. EØSU er helt enig i målsætningen om at gøre EU til en klimaneutral økonomi (dvs. nulemission af drivhusgasser) senest i 2050 gennem en socialt retfærdig og omkostningseffektiv omstilling. Som det påvises i meddelelsen, er en sådan omstilling mulig, og den vil have gavnlig effekt. Derudover harmonerer den med EU's overordnede tilsagn i henhold til Parisaftalen og målene om bæredygtig udvikling.

2.4. EØSU bifalder, at EU's energimål for 2030 i pakken om ren energi til alle europæere øges for så vidt angår både vedvarende energikilder (fra 27 % til 32 %) og energieffektivitet (fra 27 % til 32,5 %). Ifølge Kommissionen resulterer dette i en reduktion på 45 % af drivhusgassemissionerne i 2030, hvilket er bedre end EU's tilsagn om 40 % i henhold til Parisaftalen, og en forventet reduktion på 60 % i 2050. Det er imidlertid ikke nok til at opnå klimaneutralitet i 2050. EØSU er derfor enig i, at der er et tvingende behov for en vision for den økonomiske og samfundsmæssige omstilling, som den skitseres af Kommissionen.

2.5. EØSU understreger vigtigheden af forudsigelighed for at gøre det lettere at planlægge og forhindre, at investeringer går tabt. EØSU påskønner, at det i meddelelsen anføres, at der ikke er planer om nye politikker eller revisioner af målene for 2030, og det påpeger vigtigheden af klare og rettidige signaler til virksomheder, navnlig SMV'er.

2.6. EØSU er enig i, at opfyldelsen af målet om klimaneutralitet kræver strukturelle ændringer inden for alle samfundsområder. Alle borgere, virksomheder og enheder vil blive berørt. Det er derfor vigtigt, at civilsamfundet fuldt ud involveres, mobiliseres og får de rette redskaber til at påvirke de foranstaltninger, der er nødvendige for at nå målet om klimaneutralitet. EØSU minder endvidere om, at det for at sikre den sociale og økonomiske udvikling er helt afgørende, at klimatilpasning indtænkes i den langsigtede planlægning.

2.7. EØSU understreger det presserende behov for at intensivere EU's indsats og vise lederskab for at kunne høste fordelene ved at være firstmover.

2.8. EØSU noterer sig definitionen af de syv »strategiske byggesten«, som angiver de områder, hvor der skal sættes ind, og den valgte befordrende ramme.

(1) Særrapport fra IPCC, vedtaget i oktober 2018.

2.9. EØSU bifalder, at der fastlægges en vifte af 12 overordnede prioriteter som vejvisere mod opfyldelsen af målet om nulemission, og det bemærker særligt, at medlemsstaterne, virksomheder og borgere vil kunne træffe valg og skræddersy den endelige løsning til de nationale omstændigheder med henblik på gennemførelse af omfattende samfundsmæssige og økonomiske ændringer, som berører alle økonomiens sektorer.

2.10. Særligt understreger EØSU, at debatter på nationalt og subnationalt niveau og med interessenter og borgere er vigtige som en demokratisk måde, hvorpå der i fællesskab kan skabes forskellige tiltag, som fremmer omstillingen til en klimaneutral økonomi, herunder adfærdsændringer. Den slags debatter vil også kunne bidrage til at identificere de foranstaltninger, der alt efter de særlige nationale forhold kan vinde opbakning i befolkningen og engagere civilsamfundet og borgerne.

2.11. EØSU beklager, at det ikke fremgår tydeligt, hvorvidt og i hvilket omfang medlemsstaterne frit vil kunne vedtage gennemførelsesforanstaltninger, som passer til deres særlige situation. En præcisering af dette punkt i forbindelse med de planlagte høringer vil være yderst gavnligt. Gennemførelsen af forordningen om forvaltning af energiunionen bliver en test deraf.

2.12. EØSU bemærker, at de fleste af problemstillingerne beskrevet i de overordnede prioriteter er blevet eller er ved at blive behandlet af Kommissionen, og at EØSU har støttet disse initiativer og fremsat forslag, herunder om oprettelsen af kontaktfora, og understreget vigtigheden af de sociale aspekter og forvaltning.

2.13. EØSU er enig i prioriteterne og understreger, at de skal betragtes som en pakke. EØSU understreger navnlig vigtigheden af finansiering, borgernes, prosumenternes og forbrugernes rolle samt det sociale aspekt, så det sikres, at ingen lades i stikken. Et positivt engagement fra borgernes side kan især blive skabt, hvis borgerne får mulighed for at få del i de økonomiske gevinster ved omstillingen. Dette kan f.eks. være aktiv fremme af fælles ejerskab af decentraliseret produktion af vedvarende energi såsom solfarme og vindmøller. Det er afgørende at sikre accept af enhver byrde, der følger af f.eks. CO₂-prissætning.

2.14. EØSU gentager vigtigheden af at etablere og forbedre kontakten mellem myndigheder og ikkestatslige aktører og henviser til sit forslag om at skabe en koalition mellem politikere, myndigheder og civilsamfund^(?).

3. Behov for en ægte, overordnet EU-industripolitik for omstillingen til en klimaneutral økonomi, som understøttes af ambitiøs FoI, en socialpakt og demokrati

3.1. Bemærkninger til de 12 prioriteter

3.1.1. EØSU anerkender den afgørende betydning af energieffektivitet og vedvarende energi for en fuldstændig dekarbonisering af Europa. Der er tale om allerede afprøvede løsninger.

3.1.2. Elektricitet har et betydeligt potentiale som drivkraft for dekarbonisering på adskillige områder såsom opvarmning og køling (herunder varmepumper, fjernvarme og fjernkøling), -e-brændstoffer og elektromobilitet. EØSU bemærker, at 55 % af EU's elektricitet allerede stammer fra kulstofneutrale kilder (25 % fra atomkraft og 30 % fra vindkraft, hydroelektricitet, solenergi og andre vedvarende energikilder), og er enig i udsagnet i meddelelsen om, at elektricitet så vidt muligt skal produceres ved hjælp af rene, klimaneutrale nulemissionskilder.

3.1.3. EØSU bakker kraftigt op om udviklingen af decentraliseret produktion af vedvarende energi, f.eks. via energikooperativer og prosumenter^(?). Udviklingen af intelligente og fleksible digitale systemer til styring af efterspørgsel og udbud i et decentraliseret energisystem, som er baseret på vedvarende energikilder og i høj grad består af prosumenter, vil være et vigtigt element i fremtiden. Som følge af udsvingene i produktionsniveauet på både dags- og årsbasis er energilagring også afgørende for udbredelsen af vedvarende energikilder i stor skala.

^(?) EØSU's udtalelse om etablering af en koalition mellem civilsamfundet og subnationale myndigheder til sikring af overholdelsen af Parisaftalens forpligtelser (EUT C 389 af 21.10.2016, s. 20) og om fremme af ikkestatslige aktørers klimaforanstaltninger (EUT C 227 af 28.6.2018, s. 35).

^(?) EØSU's udtalelse om omarbejdningen af direktivet energi fra vedvarende energikilder (EUT C 246 af 28.7.2017, s. 55).

3.1.4. EØSU støtter udviklingen af ren mobilitet via alternative transportformer, herunder offentlig transport, alternative fremdriftssystemer for alle transportformer, herunder elektrificering og bæredygtig brint, gas og biobrændstoffer, også for tunge køretøjer, skibsfart og luftfart, og højere effektivitet på grund af digitalisering, elektrificering og kollaborative systemer. Dette giver mulighed for et bedre og mere effektivt transportsystem med et mindre miljøaftryk. EØSU opfordrer derfor til en ny hvidbog om transportpolitik til erstatning af den nuværende. EØSU henleder opmærksomheden på de begrænsede målsætninger for nedbringelse af drivhusgasser i de sektorer, der ikke er med i emissionshandelssystemet, herunder transport, som Det Europæiske Råd vedtog i oktober 2014 ⁽⁴⁾. Skatter og afgifter, herunder internalisering af eksterne omkostninger, bør anvendes som incitament til at øge effektiviteten, og de bør holdes på et niveau, der er acceptabelt for de berørte, og ikke øge det samlede skatteniveau.

3.1.5. EØSU er enig i, at den europæiske industris konkurrenceevne og den cirkulære økonomi er faktorer, som er vigtige for nedbringelsen af drivhusgasemissionerne, herunder omlægningen til alternative brændstoffer samt CO₂-opsamling og -anvendelse. EØSU ønsker en klar henvisning til, at Industri 4.0, digitalisering og udviklingen af den kollaborative økonomi er væsentlige for at øge energieffektiviteten og nedbringe emissionerne ⁽⁵⁾. EØSU understreger, at den cirkulære økonomi er en vigtig løftestang for modvirkning af klimaændringerne og omstilling til en klimaneutral økonomi. Strategier for den cirkulære økonomi såsom foranstaltninger til at reducere input i form af ubehandlede materialer, forbedre udnyttelsen af eksisterende aktiver og mindske produktionen af affald vil bidrage væsentligt til at modvirke klimaændringerne og opbygge en klimaneutral økonomi ⁽⁶⁾.

3.1.6. Fremme af bæredygtige fødevarer systemer vil modvirke drivhusgasudledningen, bl.a. ved at beskytte og etablere flere kulstofdræn. EØSU gentager sin opfattelse af, at fødevarer systemernes miljøbelastning kan mindskes ved at fremme kost med enkle næringsstoffer ⁽⁷⁾ og sæsonbestemt fødevarerproduktion og -forbrug. Fødevarer distributionskæderne bør forkortes, og der bør anvendes mindre emballage.

3.1.7. Den europæiske industri har vist, at den kan udvikle rene energialternativer. Industrien i EU er stadig førende i vigtige sektorer såsom vindmøller, men har mistet sit forspring i andre, bl.a. inden for produktion af solpaneler, som er forsvundet fra Europa, hvilket til dels skyldes, at tidligere regeringer har truffet nogle uheldige beslutninger om den offentlige politik. Kun omkring 1 % af verdens samlede produktion af litiumbatterier findes for øjeblikket i Europa. For ikke at gentage den slags fejl i nye sektorer bifalder EØSU initiativer som handlingsplanen for at fremme batteriindustrien i EU og de konkrete planer for realiseringen af den europæiske batterialliance, herunder udviklingen af ny teknologi ⁽⁸⁾.

3.1.8. EØSU henleder opmærksomheden på, hvor vigtigt det er at sætte standarder i internationale fora, hvor EU kan gå forrest og derved opnå en konkurrencemæssig fordel.

3.1.9. EØSU er enig i, at det er vigtigt at få andre større og nye økonomier med og skabe et positivt momentum. I den forbindelse understreger EØSU også betydningen af at sikre fair konkurrence og lige konkurrencevilkår i forhold til tredjelande. Det skal være et vigtigt element i alle relevante politiske valg at bevare konkurrenceevnen.

3.1.10. EØSU henleder opmærksomheden på det store behov for investeringer og grænseoverskridende og tværsektoriel planlægningssamarbejde for at kunne realisere de intelligente netværk, herunder intelligente målere og energilagringsanlæg, som er en grundlæggende forudsætning for effektiv gennemførelse af de nuværende og fremtidige netværksplaner og for at kunne håndtere udsving i produktionen af alternativ energi.

3.1.11. EØSU konstaterer, at CO₂-opsamling og -lagring (CCS) er angivet som den syvende strategiske byggesten, og at dette i hvert fald indtil videre er helt centralt for at kunne realisere et klimaneutralt samfund i 2050, navnlig ved hjælp af bioenergi med CCS. EØSU gør opmærksom på, at Den Europæiske Revisionsret har analyseret, at allerede eksisterende EU-midler til fremme af CSS, såsom NER 300, ikke har »bidraget til vellykkede projekter inden for CO₂-opsamling og -lagring«. Der er derfor stor usikkerhed omkring den teknologiske gennemførlighed af CSS og begrænset vished for befolkningens støtte til CSS.

⁽⁴⁾ Det Europæiske Råds konklusioner, 23.-24.10.2014, EUCO 169/14, punkt I 2.1, 2.2, 2.10-2.13.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse om investering i en intelligent, innovativ og bæredygtig industri — en ny strategi for EU's industripolitik (EUT C 227 af 28.6.2018, s. 70), industripolitikken frem mod 2030 (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 16), en europæisk dagsorden for den kollaborative økonomi (EUT C 75 af 10.3.2017, s. 33).

⁽⁶⁾ Den cirkulære økonomi og Ecofys' rapport: Circular Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5°C pathway.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om civilsamfundets bidrag til udviklingen af en samlet fødevarerpolitik i EU (EUT C 129 af 11.4.2018, s. 18).

⁽⁸⁾ Pressemeldelse fra næstformand Maris Sefcovic, april 2019, fælles pressekonference mellem Peter Altmaier og Bruno Le Maire, den 2. maj 2019.

3.1.1.2. EØSU fremhæver betydningen af naturlige kulstofdræn såsom skove, og de mange landbrugsmetoder, der binder kulstof, f.eks. græsmarker, græsningsarealer, tørvemoser osv. Bæredygtig skovforvaltning kombineret med anvendelse af træbaserede produkter, som lagrer kulstof og erstatter fossilbaseret materiale og energi, har afbødende virkninger på lang sigt og forbedrer skovenes evne til at tilpasse sig klimaændringerne. Det er altafgørende, at landbrugsjordens evne til at binde kulstof udnyttes. Bæredygtig skovforvaltning og udnyttelse af mulighederne for kulstofbinding i landbrugsjord er en del af løsningen.

3.2. *Rammebetingelserne — et overblik*

3.2.1. EØSU er enig i, at adgang til tilstrækkelig finansiering er afgørende for, at den ønskede omstilling bliver en succes. Det er vigtigt at tiltrække tilstrækkelige offentlige og private investeringer. EØSU gentager derfor sin opfordring til at sikre, at 40 % af Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer og 40 % af EU-budgettet investeres i bekæmpelse af klimaændringer og i at klimasikre alle EU-budgetter og nationale budgetter ⁽⁹⁾(¹⁰). EØSU fremhæver den tætte sammenhæng mellem finansiering og forskning og innovation og lancering af innovative løsninger på markedet som beskrevet nedenfor i punkt 3.3.5 og 3.3.6.

3.2.2. EØSU glæder sig derfor over Kommissionens handlingsplan for finansiering af bæredygtig vækst og de deraf følgende lovforslag. EØSU gentager, at det er vigtigt at skabe et positivt billede af grøn finansiering, men også at sikre, at enhver form for mærkning eller benchmarking tager højde for særlige forhold i sektorer eller i lokalområdet samt størrelsen af den pågældende virksomhed ⁽¹¹⁾.

3.2.3. EØSU minder om sine konkrete forslag vedrørende omfordeling af midler til bæredygtige investeringer gennem »grøn øremærkning« ⁽¹²⁾ med Den Europæiske Centralbanks kvantitative lempelser som finansieringskilde.

3.2.4. EØSU gør opmærksomhed på, at der er behov for en værktøjskasse, der gør adgangen til finansiering nemmere for mindre aktører, således at aktører på alle niveauer kan få adgang til klimafinansiering ⁽¹³⁾.

3.2.5. Endelig understreger EØSU, at de teknologier, der er relevante for klima- og energiomstillingen, er under konstant og dynamisk udvikling. Regelmæssige revurderinger af veje og metoder er derfor helt afgørende.

3.3. *Forskning og innovation*

3.3.1. EØSU påpeger, at forudsætningen for en omstilling til en klimaneutral økonomi er vidtrækkende forskning og innovation, herunder social innovation. Det kræver nytænkning inden for en lang række områder, herunder nye adfærdsmønstre, forretningsmodeller, sociale normer, processer, teknikker, markedsføring og teknologier.

3.3.2. EØSU bemærker, at Europa tegner sig for omkring 7 % af verdens befolkning, 10 % af den globale drivhusgasudledning og står for 30 % af de videnskabelige publikationer af høj kvalitet på verdensplan. Da omstillingen til en klimaneutral økonomi nødvendigvis kræver en global indsats for at bekæmpe klimaændringerne, mener EØSU, at EU vil kunne opnå størst virkning ved at vise resten af verden, at omstillingen er mulig og gavnlig for samfundet.

3.3.3. EØSU mener, at Europa leverer forskning af meget høj kvalitet, men kæmper med at omsætte den til værdifuld innovation. EU og medlemsstaterne bør være bedre til at støtte forskning og innovation i hele værdikæden fra grundforskning til kommerciel anvendelse og inkludere samfundsvidenskab og humanistiske videnskaber for bedre at forstå, hvad der ligger bag de energivalg, som slutbrugerne, herunder SMV'er og borgere, træffer.

3.3.4. EØSU mener, at EU har en historisk mulighed for at sætte europæiske virksomheder, innovatorer, arbejdstagere og investorer i stand til at manifestere sig som førende i verden på de stærkt ekspanderende markeder for ren energi. EU bør øge ambitionerne inden for alle aspekter af ren energi, fra energieffektivitet til elektricitet, for at skabe et solidt hjemmemarked for europæiske virksomheder, hvor innovation kan udvikles uden risiko, og for at udvikle en integreret industriel strategi med fokus på eksport af rene energiløsninger til resten af verden.

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse om den europæiske klimafinansieringspagt (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 8).

⁽¹⁰⁾ EØSU's udtalelse om fremme af ikkestatslige aktørers klimaforanstaltninger (EUT C 110 af 22.3.2019, s. 14).

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse om handlingsplanen for finansiering af bæredygtig vækst (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 73) og om bæredygtig finansiering: klassificering og benchmarks (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 103).

⁽¹²⁾ EØSU's udtalelse om den europæiske klimafinansieringspagt (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 8).

⁽¹³⁾ Jf. fodnote 10 ovenfor.

3.3.5. EØSU anmoder derfor Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd om at sikre, at der i den kommende flerårige finansielle ramme afsættes passende støtte til forskning, innovation og eventuelt markedsudbredelse inden for energi og klima. Det støtter derfor Europa-Parlamentets opfordring til at øge budgettet til Horisont Europa til 120 mia. EUR for programmeringsperioden 2021-2027. Det opfordrer endvidere til, at der skal kunne skabes synergier mellem EU's finansieringsinstrumenter, herunder Horisont Europa, Connecting Europe-faciliteten, Innovationsfonden, strukturfondene, ITER, forsknings- og uddannelsesprogrammet for Euratom, Erasmus og de redskaber, der forvaltes af Den Europæiske Investeringsbank samt Den Europæiske Investeringsfond.

3.3.6. EØSU bifalder forslaget om at oprette »forsknings- og innovationsmissioner« for bedre at kunne styre forskning og innovation i retning af projekter, som beskæftiger sig med de samfundsmæssige udfordringer, herunder omstillingen til en klimaneutral økonomi. I den henseende anmoder EØSU Kommissionen og Rådet om at oprette en specifik mission om at gøre 100 byer i EU klimaneutral inden 2030. Det vil vise europæerne, at omstillingen til en klimaneutral økonomi kan realiseres og forbedre deres livskvalitet. Derudover vil det være en anledning til et konkret samarbejde med byer i hele verden, herunder først og fremmest med byer i Det Østlige Partnerskab og landene i Middelhavsunionen, således at de kan lade sig inspirere af Europas erfaringer.

3.3.7. EØSU hilser forslaget om at oprette et »Europæisk Innovationsråd« velkommen. Med udgangspunkt i erfaringerne med de eksisterende redskaber, herunder Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi, ser EØSU gerne, at Det Europæiske Innovationsråd bliver det vigtigste EU-redskab til at skaffe tålmodig og risikotolerant kapital til de innovationer, der er afgørende for omstillingen til en klimaneutral økonomi. Det kan hjælpe nationale startup-virksomheder til at give Europa en førerposition i stedet for at blive opkøbt af amerikanske og asiatiske konkurrenter.

3.3.8. EØSU gør i den forbindelse opmærksom på regional- og lokalsamfundenes afgørende rolle med hensyn til at imødegå klimaudfordringerne og øge omstillingsparathed og modstandsdygtigheden på måder, som direkte påvirker udsigterne til en omfattende omstilling på lokalt niveau. Mange lokalsamfund har allerede selv iværksat initiativer og bidrager konkret til de løsninger, der er behov for. EØSU fremhæver betydningen af øerne i EU og regionerne i EU's yderste periferi som mulige innovatorer inden for klimaneutral politikker for EU og resten af verden.

3.4. *Fælles udarbejdelse af en socialpagt for omstillingen til en klimaneutral økonomi*

3.4.1. EØSU mener, at alle europæiske, nationale og subnationale institutioner bør mobilisere støtte til omstillingen til en klimaneutral økonomi. De berettigede bekymringer, som arbejdstagerne i kulindustrien i adskillige EU-lande har givet udtryk for, og den seneste tids sociale uro i Frankrig har medført, har yderligere understreget behovet for at vise, at omstillingen til et mere miljømæssigt bæredygtigt samfund også bør være en omstilling til et mere demokratisk og socialt retfærdigt samfund.

3.4.2. EØSU mener, at Europa har behov for en socialpagt for omstillingen til en klimaneutral økonomi, som skal indgås mellem EU, medlemsstaterne, regioner, byer, arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund med henblik på at sikre, at ingen lades i stikken i forbindelse med omstillingen.

3.4.3. EØSU mener, at EU er nødt til at tilvejebringe passende finansiering for at støtte arbejdstagere, der er i fare for at miste deres arbejde som følge af omstillingen til en klimaneutral økonomi. Med henblik derpå opfordrer EØSU Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet til at sikre, at Den Europæiske Socialfond og Globaliseringsfonden er indrettet til og har midlerne til at kunne tackle udfordringerne ved omstillingen til en klimaneutral økonomi. Dette ville sende et signal om, at Europa er indstillet på at sikre, at ingen lades i stikken.

3.4.4. EØSU mener, at de færdigheder, som arbejdstagere i en klimaneutral økonomi skal være i besiddelse af, kan være meget forskellige fra de færdigheder, som mange arbejdstagere har i dag. Det er vigtigt, at uddannelsesprogrammer tilpasses for at sikre, at fremtidige og nuværende arbejdstagere og uddannelsesstjenester kan rumme omstillingen til en klimaneutral økonomi i deres uddannelsesmuligheder. På den måde vil den europæiske arbejdsstyrke hurtigere kunne omstille sig, og de europæiske borgere vil få hjælp til at udvikle nye færdigheder.

3.4.5. EØSU opfatter omstillingen til en klimaneutral økonomi som en mulighed for at skabe job til yngre europæere, herunder unge arbejdsløse. EØSU anmoder derfor Kommissionen om at udvikle et grønt Erasmus Pro-program på grundlag af Erasmus Pilotprojektet samt andre projekter, der kan tiltrække flere unge til de voksende sektorer i den klimaneutral økonomi (f.eks. bæredygtigt landbrug, cirkulær økonomi, affaldshåndtering, energieffektivitet og produktion af vedvarende energi) ved at forbedre disse jobs image og arbejdsvilkår.

3.4.6. EØSU betragter omstillingen til en klimaneutral økonomi som en mulighed for at udrydde energifattigdom i Europa og forbedre livskvaliteten, jobskabelsen og den sociale inklusion. EU bør sikre lige adgang til grundlæggende energitjenester for alle europæere. Med udgangspunkt i konklusionerne fra det europæiske observatorium for energifattigdom bør der udarbejdes en europæisk handlingsplan for udryddelse af energifattigdom i samarbejde med interessenter, herunder forbrugerorganisationer, for at sikre, at de offentlige tiltag i stadig højere grad målrettes de grundlæggende årsager til energifattigdom. EØSU understreger behovet for at gå fra afhjælpende til forebyggende foranstaltninger såsom renovering for at omdanne gamle bygninger til energineutrale bygninger. I den henseende kan nedsatte takster kun afhjælpe problemer midlertidigt, og de bør gradvist erstattes af f.eks. tilskudsordninger til at gøre eksisterende bygninger energineutrale eller til køb af elbiler.

3.4.7. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at være bedre til at anerkende og fremme en følelse af medejerskab blandt borgerne og i lokalsamfundene af alle de lokale initiativer, der er nødvendige for at skabe en klimaneutral økonomi, herunder initiativer, der har fokus på adfærdsændringer og lokal produktion af vedvarende energi. Støtteordninger og reformer af energimarkeder bør sætte lokalsamfundene i stand til aktivt at deltage i energiproduktionen og sikre dem en fair adgang til energimarkedet. Medlemsstater, som ikke har den nødvendige institutionelle kapacitet, bør bistås mere aktivt.

3.4.8. EØSU glæder sig over Kommissionens ambition om at halvere antallet af for tidlige dødsfald som følge af luftforurening inden 2030 (i 2015 var der 400000 for tidlige dødsfald i Europa). EØSU mener, at EU og alle medlemsstaterne bør gøre kampen mod luftforurening til en af de vigtigste politiske prioriteter. Lovgivningsforanstaltningerne for at reducere udledningen af luftforurenende stoffer fra køretøjer og kraftværker bør skærpes. Kommissionen bør i højere grad samarbejde med civilsamfundsorganisationer, navnlig sammenslutninger, der varetager børns og ældres interesser, da disse europæiske befolkningsgrupper er i størst fare for at lide under og dø af luftforurening.

3.4.9. EØSU er overbevist om, at udarbejdelse af en socialpakt for omstillingen til en klimaneutral økonomi er et vigtigt element i at sikre, at borgerne engagerer sig positivt med konkrete tiltag, som vil fremme denne omstilling.

3.5. *Demokrati og styreformer*

3.5.1. EØSU er enig i vigtigheden af borgernes og de lokale og regionale myndigheders rolle og borgernes deltagelse i borgerdialogerne. I lyset af de unges masseengagement opfordrer EØSU Kommissionen og medlemsstaterne til også at indlede en dialog med de unge.

3.5.2. For så vidt angår ren mobilitet bifalder EØSU Kommissionens synspunkt om, at »adfærdsændringer hos både enkeltpersoner og virksomheder skal underbygge denne udvikling«. EØSU mener, at dette gælder for alle de sektorer, der er berørt af omstillingen til en klimaneutral økonomi, herunder energi-, bolig-, landbrugs- og fødevarersektoren. EØSU understreger, at de påtænkte vidtrækkende ændringer, herunder adfærds- og livsstilsændringer, skal accepteres af de berørte parter.

3.5.3. EØSU er af den opfattelse, at de nuværende procedurer endnu ikke er velegnede til at sikre borgernes fornødne accept. EØSU understreger, at Kommissionen ikke alene bør bestræbe sig på at gøre energiomstillingen »socialt acceptabel«, men også på at sikre, at den er demokratisk og socialt funderet.

3.5.4. Med udgangspunkt i forordningen om forvaltning af energiunionen foreslår EØSU, at der etableres en permanent borgerdialog, og at den bliver en obligatorisk forberedende etape i forbindelse med alle store politiske beslutninger og al EU-lovgivning, der har relevans for klimaændringerne. Gennemsigtighed og ansvarlighed bør være væsentlige elementer i denne dialog, som bør foregå tæt på borgerne. Derfor bør der som supplement til den onlinedialog, der nok er nødvendig, afholdes møder og være direkte kontakt med den brede offentlighed. Til denne indsats bør der afsættes tilstrækkelig finansiering, og der bør kunne sættes et ansigt på ved at give ansvaret herfor til én af Kommissionens næstformænd.

3.5.5. EØSU mener, at EU og medlemsstaterne er nødt til at demokratisere den energipolitiske beslutningstagning yderligere med brug af redskaber såsom folkehøringer og ved at sørge for, at det organiserede civilsamfund systematisk inddrages og har de nødvendige ressourcer til at deltage i udarbejdelsen og gennemførelsen af nationale energi- og klimaplaner.

3.5.6. EØSU bemærker, at regioner og lokale myndigheder spiller en afgørende rolle i forbindelse med konkretiseringen af klima- og energipolitikken og i at fremme den adfærd, der skal til, for at gennemførelsen bliver effektiv. Det peger på initiativer under borgmesterpagten og opfordrer Kommissionen til at give grønt lys for lignende initiativer og til at etablere en permanent høringsmekanisme baseret på Talanoadialogen ⁽¹⁴⁾. Dette omfatter den europæiske dialog om den ikke-statslige klimainsats, som EØSU har opfordret til.

⁽¹⁴⁾ <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>

3.5.7. EØSU gentager sin opfordring til, at der etableres en europæisk energiinformationstjeneste under Det Europæiske Miljøagentur, som vil kunne sikre fri adgang til kvalitetsdata, udvikle en fælles portal for alle de datasæt, der er nødvendige for at vurdere udviklingen af energiunionen, fastlægge forudsætningerne for forskellige scenarier sammen med interessenterne, levere open source-modeller, der gør det muligt at afprøve de forskellige forudsætninger og kontrollere overensstemmelsen mellem forskellige prognoser. Alle beslutningstagere, virksomheder og borgerne i almindelighed bør have fri adgang til tjenestens arbejde.

3.5.8. EØSU opfordrer Europa-Parlamentet til at oprette et uafhængigt klimaudvalg på EU-niveau, der skal have til opgave at foretage videnskabeligt baserede vurderinger og formulere politiske anbefalinger. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at oprette lignende udvalg på nationalt niveau, hvis sådanne ikke allerede findes, og sørge for, at de rapporterer til de nationale parlamenter og nationale økonomiske og sociale udvalg på grundlag af de særlige nationale omstændigheder.

Bruxelles, den 20. juni 2019.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
